Otto Ruokolainen, Hanna Ollila

30.09.2021

Valtiovarainvaliokunta

Viite: HE 143/2021 vp / Asiantuntijapyyntönne 28.9.2021, valtiovarainvaliokunta tiistaina 5.10.2021

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitusta esityksestä.

Nyt ehdotetut veronkorotukset liittyvät valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja ne käsittävät hallituskauden vuodet 2022 ja 2023. Korotukset toteutettaisiin puolivuosittain kahden vuoden aikana ja niiden on arvioitu nostavan savukkeiden hintoja keskimäärin 11 prosenttia ja kääretupakan hintoja 35 prosenttia. Näiden tuotteiden välinen vero- ja hintaero kaventuisi hieman, millä tavoitellaan vastaamista irtotupakan viimeaikaisen kulutuksen kasvuun kiristämällä sen verotusta savukkeita enemmän.

THL katsoo, että ehdotettu veronkorotustapa on linjassa vuosina 2016–2021 toteutettuihin puolivuosittaisiin veronkorotuksiin, joilla on tavoiteltu tupakkatuotteiden maltillista ja asteittaista hinnannousua ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisemistä. Lisäksi on esityksen mukaisesti perusteltua varautua uusien tupakkatuotteiden tuloon Suomen markkinoille lisäämällä lakiin uusi kuumennettavien tupakkatuotteiden veroluokka.

Tupakkaverolakiin kirjatun tavoitteen mukaan tupakkaveron tarkoituksena on muun ohella edistää niitä terveyspoliittisia tavoitteita, joista säädetään tupakkalaissa. Tupakkalain tavoitteena on tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppuminen. THL pitää ehdotettuja veronkorotuksia perusteltuina toimina sekä väestön terveyden parantamiseksi että tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi. Tupakkaveron korotukset ovat tutkimusten perusteella yksi tehokkaimmista keinoista vähentää tupakointia. Suomessa väestön tupakoinnin yleisyyden vähenemistä ovat olennaisesti tukeneet vuonna 2009 aloitetut säännölliset veronkorotukset.

Kuten esityksessäkin todetaan, tupakkavero on regressiivinen vero, joka vaikuttaa enemmän matala- kuin korkeatuloisiin. Tupakointi jakautuu väestössä epätasaisesti siten, että vähemmän koulutetut tupakoivat korkeammin koulutettuja yleisemmin. Tutkimusten mukaan vähemmän koulutetut ovat korkeasti koulutettuja sensitiivisempiä tupakan hinnannousulle, eli tupakoinnin lopettaminen todennäköisesti lisääntyy näissä ryhmissä. Täten veronkorotukset voidaan nähdä terveyden eriarvoisuutta vähentävänä toimena.

Koska tupakka- ja nikotiiniriippuvuus on krooninen sairaus, on ensiarvoisen tärkeää, että veronkorotusten ohella lisätään tupakoinnin lopettamisen tukea eritoten matalasti koulutettujen ryhmässä. Myöskään matala tulotaso ei saa nousta tehokkaiden tupakasta vieroituksen apukeinojen käytön esteeksi. Maksuttoman tupakoinnin lopettamisen tuen tarjoamisen mahdollisuuksia tulisi selvittää ja edistää sekä kansallisella että alueellisella tasolla.

Otto Ruokolainen, Hanna Ollila

30.09.2021

THL:n arvion mukaan tupakkalain tavoitetta ei tulla saavuttamaan ilman lisätoimia. Lausunnossaan tupakkalain muuttamisesta sosiaali- ja terveysministeriölle (THL/2466/4.00.00/2021) THL katsoi, että tupakkateollisuudelta perittäviä maksuja tulisi kehittää kokonaisvaltaiseksi rahoitusmalliksi, jolla resursoidaan tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavaa työtä ja tutkimusta. Tupakkaveron tuottoja voitaisiin niin ikään käyttää osaksi tällaista rahoitusmallia.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Tiina Laatikainen